

At vero apertam repugnantiam involvit dicere quod peccatum veniale minuit gratiam, et quod solum auferat ab illa aliquid indivisible, quia per ablationem solius indivisibilis non minuitur quantitas vel intensio. Imo ablato uno indivisibili resultaret statim aliud, quia non potest quantitas vel qualitas intensa manere sine termino. Item si primum peccatum veniale auferret unum tantum indivisibilem terminum intensio, et alias non resultaret, non posset secundum peccatum veniale auferre aliquid indivisibile tantum, quia non dantur duo indivisibilia immediata; si vero resultaret aliud indivisibile, quod secundum peccatum veniale posset auferre, sic gratia nunquam esset diminuta, et illa indivisibilium terminorum ablatio et resultantia, superflua et impertinens esset. Si vero id, quod diminuitur de gratia per veniale peccatum, est divisibile, erit etiam in gradu vel quantitate determinata, sicut malitia uniuscujusque peccati determinata est; ergo non potest subtractio æqualis in infinitum fieri, quin quantitas gratiæ consumatur, cum finita sit; et illa quæ subtrahuntur inter se non communicentur, sed omnino condistincta sint. Et ideo non est simile exemplum de angulo recto et contingentiæ, nam diminutio anguli recti per angulos contingentiæ, vel non est per partes æquales, sed proportionales, quod jam est exclusum in presenti, vel si fingatur fieri per æquales, erunt inter se communicantes, quod hic etiam locum non habet.

13. Ratio a priori ad assertionem nostram tuendam adducitur. — Alia ratio a priori sic confici potest. Nam peccatum expellens gratiam, aut id facit per modum contrariae dispositionis repugnantis ipsi gratiæ, vel physice, vel moraliter, vel per modum meriti, seu demeriti; ergo si peccatum veniale excludit aliquem gradum gratiae a gratia intensa, vel erit, quia est dispositio illi repugnans, vel per modum meriti; sed neutro ex his modis peccatum veniale potest remittere gratiam; ergo nullo modo potest. Haec ultima consequentia clara est, ex sufficienti partium enumeratione. Primum etiam antecedens in superioribus late probatum est; imo ostendimus, secundum ordinariam Dei legem non sufficere demeritum, nisi ratio etiam repugnantis dispositionis intercedat, ut in fide et spe aperente probatur. Prima item consequentia probatur, tum a paritate rationis; tum quia nullus aliis modus causalitatis in peccato veniali

singi potest, respectu talis effectus. Et ita Carthusian. in ratione demeriti totam vim constitutere videtur. Probatur ergo minor, seu secundum antecedens, quoad priorem partem de oppositione seu repugnantia formalis aut dispositiva; nam vel illa est physica, vel moralis. Prior nulla probabilitate cogitari potest, tum propter dicta de peccato mortali, nam si hoc non repugnat physice ipsi gratiæ, vel charitati, cum infinite excedat peccatum veniale, quomodo potest veniale peccatum physice opponi intensio gratiæ? tum etiam quia, exclusa repugnantia morali, a fortiori physica excludetur. Altera igitur pars de repugnantia morali, quod non intercedat, probatur primo, quia veniale peccatum esse potest simul secundum communem legem cum quacumque gratia habituali viatoris, quantumvis intensa, secluso speciali privilegio non peccandi venialiter, quod accidentarium est; ergo signum est peccatum veniale non habere repugnantiam formalem vel quasi formalem per modum proximæ dispositionis cum intensione gratiæ habitualis; quia quæ sic repugnant non possunt esse simul, saltem ex lege consentanea naturis rerum, ut patet in peccato mortali et gratia. Antecedens probatur, quia quilibet viator habens intensissimam gratiam potest aliquando pecare venialiter. Dices: potest quidem peccare, sed peccando remittetur ejus gratia. Sed contra, ponamus unum peccare venialiter cum gratia ut centum, et alium cum gratia ducentorum graduum; tunc iste etiam post peccatum veniale retinebit ad minimum gratiam ut centum, quia non est verisimile amittere per veniale peccatum plus quam centum gradus gratiæ; ergo in illo non haberet repugnantiam peccatum veniale cum gratia ut centum, cum in eo simul perseverent; ergo in nullo habent talem repugnantiam, quia non magis in uno quam in alio opponuntur. Et idem ostenditur respectu gratiae et ducentorum graduum, constituendo alium, qui cum majori gratia peccet venialiter, et ad summum fingatur perdere excessum ducentorum graduum, et sic potest in quilibet intensio procedi; ergo ex vi formalis vel dispositivæ repugnantia, evidens est peccatum veniale non minuere gratiam.

14. Ratio D. Thomæ. — Secundo, ad hoc maxime induci debet ratio qua divus Thomas in citatis locis utitur, quia charitas convertit hominem ad Deum, ut ultimum finem, et quantumvis crescat, et intensior fiat, tota illa

est una perfectior conversio in eundem finem; ergo nulla conversio actualis ad commutabile est opposita et repugnans conversioni habituali charitatis quantumvis intensæ, nisi quæ includit morale aversionem ab illo ultimo fine. At peccatum veniale non includit ullam aversionem a Deo, ut ultimo fine, sed per se tantum retardat hominem, ne per talem actum in ultimum finem tendat, sicut deberet tendere, ex suppositione quod operari vult; ergo non habet unde repugnet cum qualibet habituali conversione charitatis ad ultimum finem; ergo ex vi talis repugnantia non minuit charitatem, nec per seipsum ad talem remissionem proxime disponit. Objicit aliquis, quia peccata venialia dicuntur disponere ad amissionem totius gratiæ; ergo magis disponent ad remissionem ejus. Respondeo primo negando antecedens, loquendo de dispositione proxima, quæ immediate et per seipsum possit inducere amissionem gratiæ, quia illi non repugnant, in quacumque gravitate, vel multitudine cogitentur, ex illo fundamento quod peccata venialia non includunt aversionem a Deo, ut ultimo fine. Secundo vero addimus peccata venialia remote et per occasionem disponere ad amissionem gratiæ, et in hoc sensu posse concedi antecedens, et negari consequentiam, quia nec isto modo possunt disponere ad gratiæ remissionem. Ratio clara est, quia peccata venialia in tantum præbent occasionem amittendi totam gratiam, in quantum disponunt remote ad aliquod mortale committendum, quod gratiam excludit, quia cum illa ex natura rei repugnat; nunquam tamen possunt illo modo disponere ad aliquod peccatum quod gratiam minuat, quia si tantum disponat ad novum veniale peccatum gravius, etiam illud non habet illam repugnantiam seu incompatibilitatem connaturalem cum gratia vel charitate, quantumvis intensa, quia a Deo non avertit, et ideo etiam quoad hoc non est similis ratio.

15. Veniale non meretur remissionem gratiæ. — *Explicatur.* — *Rejicitur evasio.* — Altera vero pars de merito probatur, primo, ex præcedenti, quia peccatum veniale non avertit ab ultimo fine; ergo non meretur privari, neque in totum, neque in partem, habituali conversione ad ultimum finem. Probatur consequentia, quia poena debet esse proportionata culpare; at illa poena est improportionata tali culpare, cum sit veluti altioris rationis, et habeat infinitatem quamdam, quam venialis culpa non habet. Item quia Deus non avertitur ab

homine, nisi homo avertatur ab ipso; sed homo, peccando venialiter, non avertitur a Deo, ut ultimo fine; ergo nec Deus avertitur ab ipso; ergo nec privat illum aliqua parte gratiæ suæ, quia per hoc saltem ex parte avertitur ab ipso. Secundo, est optimum communis argumentum, quod peccatum veniale non meretur æternam poenam damni irreparabilem; hanc autem poenam mereretur, si gratiam remitteret, quia consequenter privaret hominem in æternum aliquo gradu gloriae; illa autem esset poena quædam æterna, afferrens perfectionem quamdam essentialis beatitudinis, ac proinde poena quædam damni, et æterna dici posset. Tertio, idem explicio in hunc modum, nam peccatum veniale non potest minuere merita hominis justi; ergo nec potest minuere jus quod habet ad gloriam; ergo neque gratiam in qua illud jus fundatur. Consequentiae claræ sunt, et antecedens probatur, quia merita illa jam facta fuere, et manent in acceptatione divina; ergo non possunt in se minui. Dices posse mortificari ex parte per veniale peccatum. Sed contra, quia, quoad dilationem præmii temporalem, non ex parte, sed omnia retardantur, quia, durante peccato veniali, non recipient præmium illud. Quoad privationem autem æternam non possunt illa mortificari, etiam ex parte, propter veniale peccatum, quia ipsum peccatum non est æternum, et ideo, illo ablato, auferatur omnis mortificatio, quæ ratione illius cogitari potest. Quod a fortiori patet, nam etiam peccatum mortale non privat omnino prioribus meritis, sed illa mortificat, quamdiu durat; si autem peccatum morale auferatur, omnia priora merita reviviscunt; ergo multo magis, ablato peccato veniali, præmium priorum meritorum integrum manet, ac subinde etiam gratia integra manet. Nec enim fingendum est per peccatum veniale remitti gratiam, et remisso peccato veniali iterum gratiam intendi, id enim frustra fieret; nulla ergo ratione potest peccatum veniale gratiam remittere.

16. Applicatio superioris doctrinæ infusis donis ac virtutibus. — *Rationes pro sententia Dion. solvuntur.* — *Prima.* — *Secunda.* — *Tertia.* — Atque hæc omnia æque de charitate procedunt, et consequenter de cæteris donis et moralibus virtutibus infusis, quæ semper gratiam cum proportione comitantur, ut supra dictum est. De fide vero et spe est præter dicta specialis ratio, quia in materia istarum virtutum non est peccatum veniale,

nisi per subreptionem, et incredibile est propter actus non plene deliberatos privare Deum hominem aliquo gradu gratiæ suæ vel amicitiæ, quia, sicut ille modus operandi non sufficit ad credendum vel sperandum sicut oportet, ita nec ad minuendam fidem vel spem potest sufficere. Nec argumenta contrariae sententiæ sunt alicujus momenti. Ad primum enim jam negatum est peccatum veniale avertere a Deo ut ultimo fine, nec est propria offensio Dei nisi analogice, imperfeciissime et levissime; et tales offensæ cum proportione sumptæ in amicitia humana illam non minuant, si prudenter et non temere procedatur. Secundum item argumentum non procedit, quia veniale peccatum retardare potest voluntatem ab actu amoris Dei, vel ab ejus intensione, quia habet cum illo quamdam immediatam repugnantiam, vel propter multitudinem actuum quos non potest potentia finita æque perfecte operari, ac unum

tantum, vel propter aliquam etiam oppositionem virtualem inter ipsos actus ratione proximorum objectorum. Non est autem simile de habitu gratiæ et charitatis, cum ab actuali influxu potentiae non pendeant. Eademque responsio danda est ad argumentum tertium, nam actuale propositum non peccandi etiam venialiter, formaliter repugnat cum actuali peccato, habitus autem minime, alias non tantum ratione intensionis, sed etiam ratione sue entitatis repugnarent, tum quia illi duo actus etiam remissi non possunt esse simul; tum etiam quia habitus gratiæ etiam remissus de se inclinat ad propositum nunquam peccandi, etiam venialiter; tamen quia hæc habitualis inclinatio esse potest cum contrario actu vel proposito, ideo propositum peccandi venialiter non excludit gratiam, et eadem ratione non remittit illam. Atque hæc de amissione vel remissione gratiæ dicta sint.

FINIS LIBRI UNDECIMI NECNON ET TOMI NONI.

HUJUS TOMI ALPHABETICUM INDICEM REPERIES TOMO SEQUENTI, AD CALCEM LIBRI DUODECIMI.

IMP. E. POISSON.
CAEN.

